

Németh István Péter

BADACSONYI KÉPESLAP

– TATAY SÁNDORRÓL

Tatay Sándor 1944 tavaszán, egy filmforgatás alkalmából utazott le a fővárosból vidékünkre: Szigligetre és Badacsonyba. Harmincnégy esztendő volt, s Gárdonyi Géza novelláiból dramatiszálta egy forgatókönyvet a Hegyen égő tűz című filmhez. A nyomasztó háborús évek után, a közelgő front előtt úgy látszott, hogy az alkotók számára éppen egy itt készülő filmalkotás közben lehetett a legkiválóbb túlélési stratégiát kigondolni.

Az élet, ahogy lenni szokott, minden regénynél meglepőbb fordulatokat hozott. Az író a következőképpen emlékezett vissza erre az időszakra: „...a producer szándéka nyilvánvaló volt: pénz nem számít, csak ezek a külső felvételek minél tovább tartanak, addig kap katonai felmentést, és addig kapott az egész stáb. Ki is húztuk ott, míg a hó le nem esett. Közben újra meg újra elfogyott a forgatókönyv. Nékem írnom kellett. Hogy nyugalmasan dolgozhassam, Szócs [István] elvitt a badacsonyi Rodostó turistaházba. [A turistaház onnan kapta nevét, hogy falán II. Rákóczi Ferenc Rodostóban történt halálának 200. évfordulóján emléktáblát avattak. Megjegyzés tőlem: NIP] Ott az történt, hogy a ház fiatal gondnoknőjét feleségül vettem. December 8-án esküdtünk, és másnap útra keltünk dög nehéz csomagokkal, hogy valahol bejuthassunk a fővárosba, ahol még nem zárult össze az ostromgyűrű. Sikerült a tizenkettedik órában, nagy kerülővel Tata irányából. A vár oldalában folytattam légoltalmi szolgálatomat; abból állt főképpen, hogy a nyomorúságos kötözőhelyre juttattam a sebesülteket, oltottam és oltattam a tüzet. Temettem és temettettem rokkant férfiakkal és legyengült asszonyokkal a holtakat... Február 12-e után pedig csak arra vártam, hogy feleségem járóképes legyen. Áprilisban, megint hosszú gyaloglással, visszaérkeztünk Badacsonyba.”

A háború után is ragaszkodott Tatay a Badacsonyhoz. Tovább dolgozott itt a Lábdi-dűlőben. 1953-ig lakta a Rodostót, s közben saját házát építette egy szőlőtelken, amit Jankovich Ferencsel közösen vett. Életének eseményei, élményei innentől kezdve már sorra bekerültek a regényeibe, s egyéb más műfajú írásaiba.

Érdekes egybeesés, hogy a filmzés ismét sorsfordítónak bizonyult pályáján. Ugyanis Makk Károly Ház a sziklák alatt című filmjével világsikerre viszi Tatay drámai prózáját 1958-ban. Könyveiből a Badacsony hegy

ismerete és forró szeretete süt szüntelen, mint a nyári napon átmelegedett bazaltkövekből: Ének a szőlőhegyről, Vulkan, Bujdosásunk története, A táltos kisautó...

„A kő általában hideg, ha az ember köre gondol, hidegre. A badacsonyi ember élete összefügg a kővel. A kő itt forró. Ha nem úgy pattan, ahogy akarják, azt mondják: „Ez megfagyott”. A kő megőrzi a meleget, ha éjszaka odatartod a hátadat, melegíti” – mesélte Bertha Bulcsúnak.

Tatay Sándor nem írt verseket, csak álneven kettőt a Nyugatba, de ahogy leírta a Badacsonyt, az a maga realiztikus pontosságában is színtiszta líra. Nem lepődtem meg, hogy akár csokorba gyűjthető, annyi róla vagy hozzá írott Badacsony-verset talál az ember! Képzletben leterem a bakonytamási temetőben a sírjára! Ő, aki hajdan Várkonyi Nándorral Pannonhalmától Badacsonyig gyalogolt, 1991 karácsonya előtt Sümegen, Kisfaludy Sándor városkájából indult ennél is nagyobb útra...

Kiss Dénes: Képeslap Badacsonyba
Tatay Sándornak

*Hegyek vetett háttal
homlokkal a napnak
él a sziklanyűvő
derűs kőmorzsoló
ősz bazalt-király*

*Gyűjt roppant dobbanásokat
virágsziromról Bakony-mélyből
Holdat pattint fekete éjből
Tanyája alatt
már magma-szakadt
vulkan orgonál*

Kerék Imre: Badacsonyi vihar
Tatay Sándornak

*Még utolszor átröngenezi a
hegy bazalthomlokát a Nap,
másodpercekig tartó
öröklétbe emelve
jegenyest, pincék tükörfalát.*

*Villamossággal-telített kövek
idegzetében, víz alatti bugyrok
mélyén hangokkal terhes némaság.
Simusgörbék rajzoló sirály
rikolt először. Nádtorsok tövéről*

büborék indul a felszín felé.
Zörejekkel benépesül a part.
A zsugorodó lapályon riadt
falkába verődnek a bokrok.
Jégzománc pattog, a csülök-
nyomok füstölő kráterek –

s a villogó fehér agyaraival
nekiront a hegynek a vihar.

Bisztray Ádám: Badacsonyban
Tatay Sándornak

Bástyáid fogják itt a földet
nehogy a szél és víznek árja elvigye,
csóvás tatár nyíl égesse föl.
Ez a te szelíd várad
és hantonként ismert birodalmad
kék láva talapzatán,
hol őshonosan
rizlinged és füge megterem.
Poharat töltesz idegennek,

kit saját bölcsőhelye kivetett,
s a római úton jöttében
nálad remél szállást
a vékony Hold, a sötét tó fölött.

Tatay Sándor és Takáts Gyula pécsi diáktársak voltak ifjúkorukban. Nyaranta Takátsék fonyódi villájában találkozott helyét kereső nemzedékük. A mindig anekdoták mesélésére s tréfákra kész Tatay azonban nem a társadalomban, inkább a természetben találta meg otthonát. Bohócos tréfáiban, utolsó lázálmaiban is mennyi vidámság és való igaz történet fért meg. Humorosan hathatott a látvány Takáts Gyula számára, ahogy az evangélikus papok utódja hajnalonta „talárként vette vállára fürdőkabátját, Sándorunk a lodzsánk emeleti magasságából, mint szószékről prédikált a Balatonnak és Badacsonynak...”

Tatay Sándort köszöntik a Magyar Irodalomtörténeti Trsaság tagjai Badacsonyban, 80. születésnapján.
(Tölgyesi József felvétele).

